

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

17 februari 2000

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GELIJKE KANSEN

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over het statuut van onthaalgezinnen

Vraag om uitleg van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de werkingskosten in de sector bijzondere jeugdbijstand

Vraag om uitleg van mevrouw Ann De Martelaer tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de individuele materiële bijstand voor personen met een handicap

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen

Donderdag 17 februari 2000

VOORZITTER : Mevrouw Patricia Ceysens

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.06 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over het statuut van onthaalgezinnen.

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Becq tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over het statuut van onthaalgezinnen.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, er is de laatste tijd heel wat te doen rond het statuut van onthaalgezinnen. In het verleden hadden we deze problemen al voorspeld. We hoorden de ouders en de diensten steeds vaker zeggen dat het zo moeilijk was om een onthaalgezin te vinden.

Vandaag kunnen drie op tien kinderen terecht in de kinderopvang. Uit een antwoord op een schriftelijke vraag zei u dat er evoluties plaatsvinden in de gesubsidieerde en de privé-sector. Het aanbod blijft in deze laatste sector ongeveer hetzelfde, terwijl wel een daling wordt vastgesteld van het aantal privé-onthaalgezinnen in vergelijking met de privé-opvanginstellingen.

Het federaal niveau heeft voorzien in een hogere fiscale aftrek voor de kosten van de kinderopvang bij onthaalouders. Het bedrag werd nu vastgesteld op 450 frank per dag. Ik wil toch onderstrepen dat het verhogen van deze aftrek niets doet aan het tekort aan kinderopvang. Bovendien levert dit niets op voor de gezinnen met lagere inkomens. Dit geldt weer alleen voor die gezinnen die een fiscale aftrek kunnen doen. Het blijft ook de vraag of kin-

deropvangcheques aan het tekort tegemoetkomen. Wij hebben er in het verleden steeds voor gepleit dat ouders voor de opvang van hun kinderen de keuze moeten hebben tussen een kinderkribbe of onthaalouders.

In de begroting konden we vaststellen dat er in een uitbreiding met 1500 plaatsen wordt voorzien. Bij de bespreking van de beleidsnota heb ik begrepen dat ook de socialistische regeringspartner dit veel te weinig vindt. Ik vond dat dit ter sprake had kunnen komen bij de bespreking van de begroting. Het is bovendien niet duidelijk hoe die uitbreiding zal worden georganiseerd.

Het probleem is ondertussen overduidelijk : er is een schaarste aan onthaalouders. Het aantal opvangdagen is wel gestegen. Dit wordt duidelijk als we de cijfers bekijken van het aantal opvangdagen waarvoor de gesubsidieerde sector en onthaalgezinnen instaan in vergelijking met de privé-sector. Deze stijging heeft echter te maken met een versoepeling van de reglementering. Hetzelfde aantal onthaalouders mocht vier kindjes opvangen in plaats van drie. Het aantal onthaalouders is dus niet gestegen.

Verschillende groepen hebben hier al onderzoek naar verricht, en zij trekken aan de alarmbel. Diverse redenen kunnen worden aangehaald om aan te tonen waarom het moeilijker wordt om onthaalouders te vinden. Zo wordt gezegd dat de onkostenvergoeding te laag is. Deze stemt niet meer overeen met de werkelijke kosten die de onthaalouders hebben. De KVLV is daar uitgebreid op ingegaan op haar persconferentie maandag. Dezelfde bedenkingen zijn ook te vinden bij de voorstellen van de privé-onthaalgezinnen en in het onderzoek van de KAV, dat van langer terug dateert.

Een tweede reden voor het tekort aan onthaalouders is de inkomensonzekerheid. Ouders kunnen elke dag zeggen dat ze de volgende dag vrijaf heb-

Becq

ben en dat hun kind niet komt. Een derde reden is dat de afstemming van de werkuren op de betaling onvoldoende is. Onthaalouders moeten steeds beschikbaar zijn. In het onderzoek van de KVLV wordt daar sterk op gewezen. Het gezin van de onthaalouder moet ook mee akkoord gaan. Een vierde reden is het gebrek aan sociale bescherming. Als onthaalouders ziek worden of hun been breken, zijn zij niet sociaal beschermd.

Er zijn verschillende oplossingen mogelijk, die ook door verschillende groepen worden geopperd. Op het moment dat ik deze vraag stelde, was ik enkel op de hoogte van het voorstel van de KAV. Zij pleiten voor een volwaardig statuut voor onthaalouders. Zij houden hierbij vooral rekening met de bedenkingen over de inkomensonzekerheid en het gebrek aan sociale bescherming. Zij stellen zich de vraag of een verhoogde onkostenvergoeding, die nu fiscaal aftrekbaar is, niet zal leiden tot moeilijkheden met het federale niveau. Een hogere onkostenvergoeding leidt misschien tot discussie over de vraag of dit nog langer fiscaal aftrekbaar mag zijn. Misschien zal zelfs worden geopperd dat deze onkostenvergoeding als een echt inkomen moet worden beschouwd. Op het ogenblik dat er wordt gepleit voor het afschaffen van nepstatuten, moeten we er ons natuurlijk voor hoeden een zoveelste tewerkstellingsstatuut te creëren.

De KAV is dus voorstander van een werknemersstatuut. Zij menen dat dit vrij eenvoudig is te regelen via de wetgeving op de huisarbeid, en ramen de kosten op ongeveer 5 miljard frank. Die kosten moeten gespreid worden gedragen door de ouders, de Vlaamse en de federale overheid. De gezinnen zelf dragen immers 75 percent van de kost van de kinderopvang. Deze laatste opmerking wordt door verschillende groepen gemaakt. In de voorstellen van KAV en KVLV komt dan ook de vraag naar een meer evenwichtige verdeling van de kosten naar voren. De kost van onthaalouders is trouwens nog steeds niet hoger dan deze die per plaats in de kinderkribbes wordt betaald.

De KVLV heeft ook een voorstel uitgewerkt. Vanuit haar ervaring met opvanggezinnen pleit deze organisatie ervoor dat er iets zou worden gedaan aan de kostenvergoeding. Deze vergoeding is niet geëvolueerd, terwijl dit wel het geval is voor een aantal kostenfactoren ervan. Een van de markante voorbeelden is de vuilniszakken waarvoor moet worden betaald. Luiers zorgen voor heel wat afval. Ook de eisen op het vlak van voeding zijn veel strenger geworden. Bij het volgen van vorming rijst

ook de vraag naar ondersteuning. De onthaalgezinnen van erkende diensten volgen weliswaar meer vorming dan de particuliere opvanggezinnen. Kosten die worden gemaakt voor het volgen van die vorming, worden echter niet gecompenseerd. Denk maar aan de babysit die men nodig heeft, om naar de les te kunnen gaan. Ten slotte stelt de KVLV ook vragen over het sociaal statuut.

Ook de particuliere opvang trekt aan de alarmbel. Zij gaan uit van de notie dat de kwaliteit van de gesubsidieerde opvang of opvang onder toezicht gelijkaardig zou zijn op een vrije markt. Zij stellen voor om de markt en dus ook de prijsbepaling volledig los te laten. Ik vermoed – maar dat vind ik niet zo duidelijk in hun nota terug – dat ze voorzien in een nivellering naargelang inkomen via kinderopvangcheques, die wellicht gerelateerd moeten zijn aan het inkomen. Dit document van de privé-opvanggezinnen verschaft me geen volledige duidelijkheid over het statuut van onthaalouders. Ik heb de indruk dat ze vooral pleiten voor een hogere vergoeding binnen het zelfstandigenstatuut en een kostenvergoeding voor de vorming. In hun nota staat er wel iets over een specifiek circuit voor onthaalgezinnen, wat eigenlijk zou neerkomen op een statuut sui generis.

Voor ons is het ten eerste belangrijk dat de kinderopvang kwalitatief goed wordt georganiseerd. Men heeft deze garantie volgens mij al binnen de gesubsidieerde opvang. Er zijn ook initiatieven genomen voor vorming voor de particuliere opvang, wat een zekere kwaliteitscontrole vormt. In de gesubsidieerde sector is dat gemakkelijker te organiseren. De particuliere opvangsector gaat niet zo gemakkelijk in op het vormingsaanbod.

Ten tweede is kinderopvang een recht, en moet de prijs ervan worden bepaald in functie van het inkomen en de draagkracht van de ouders. Het is ten derde belangrijk dat het beroep van onthaalouder aantrekkelijker wordt gemaakt. Gebeurt dat niet, dan zullen we blijven kampen met een schaarste, met gevolgen voor de prijs en de kwaliteit. Kan die aantrekkelijkheid worden gegarandeerd via een zelfstandigenstatuut, een statuut sui generis of een gewoon werknemersstatuut? Uit onderzoeken blijkt dat onthaalouders vaak zelf kleine kinderen hebben. Een werknemersstatuut zou het hen gemakkelijker maken om in een ander statuut over te stappen zonder sociale rechten te verliezen.

Erkent u het probleem van het onvoldoende aantal onthaalouders? Ik durf deze vraag bijna niet meer te stellen, maar op het ogenblik dat ik mijn vraag indiende, was dit signaal nog niet zo sterk. Hebt u

Becq

een kostprijsberekening gemaakt, rekening houdend met wijzigingen aan het statuut van onthaalouders? Misschien houdt u momenteel een waaier aan mogelijkheden open om geleidelijk naar een bepaalde optie te evolueren. Zo werden de kinderopvangcheques gelanceerd. In welke mate kunnen die cheques tegemoetkomen aan de vraag naar bijkomende onthaalgezinnen?

Wat is uw visie op een betere regeling van het statuut van onthaalgezinnen? Dit statuut kan zeker niet alleen op Vlaams niveau worden geregeld, maar de gevolgen ervan zullen wel voelbaar zijn op dit niveau. Werd er overleg gepleegd met de federale regering, onder meer over de financiering en een eventuele overheveling van federale middelen? Werd in een planning voorzien om dit probleem aan te pakken?

De voorzitter : Mevrouw Van Den Heuvel heeft het woord.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, de bekommernis van mevrouw Becq is uiteraard terecht. Dit moet natuurlijk worden geplaatst in het totaalbeeld van de kinderopvang, en de minister heeft al aangekondigd dat haar beleidsplan Kinderopvang er weldra zal zijn.

Het systeem van onthaalouders roept vragen op. Ik heb zelf gebruik kunnen maken van dit systeem en heb daar net als velen van ons goede en minder goede ervaringen mee. De vraag rijst of we dit systeem moeten blijven promoten als een goed systeem. Mij lijkt het niet altijd het beste systeem. Er is soms sprake van tegenstrijdige belangen. Zo leeft de vraag naar het inbouwen van enige flexibiliteit in hoofde van de onthaalouders. Ik kan u verzekeren dat de vrouwen die onthaalouder zijn – ik ken heel weinig mannen die dat doen – op dit ogenblik niet geneigd zijn om in te gaan op die vraag naar flexibiliteit. Heel vaak zorgt dat immers voor conflicten met hun eigen gezinstijd. Ik respecteer dat. Het liefst van al zijn die onthaalouders onthaalouder tijdens de kantooruren. We mogen dat niet vergeten.

Verder is het onze grote opdracht de kinderopvang toegankelijk, helder en gebruiksvriendelijk te maken. Ik ben er dus een voorstander van om iedereen die werkzaam is in de onthaalsector, een goed statuut te geven. Ik ben er echter geen voorstander van om diverse statuten in het leven te roepen. Nu zijn er al zelfstandigen, en men heeft het

over het in het leven roepen van een bediendenstatuut. Ik wil dit bekijken vanuit het oogpunt van doelmatigheid en doorzichtigheid. Ik hoop dat dit in het beleidsplan aan bod komt.

De KAV-studie spreekt, als ik het goed begrepen heb, van een bedrag van 590.000 frank per onthaalmoeder, waarmee men vier kinderen zou kunnen opvangen.

Mevrouw Sonja Becq : Men houdt rekening met een minimumloon, dat men laat overeenkomen met het maximum aantal kinderen voor het bepalen van een volledig inkomen. Als men drie kinderen heeft, zou men bij wijze van spreken deeltijds werken. Als men twee kinderen heeft, zou men halftijds werken, enzovoort.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Het is een uitdaging om de kinderopvang betaalbaar te maken voor iedereen. Vormen deze berekening en investering kwalitatief en budgettair de meest voor de hand liggende input? Ik kan daar nu niet op antwoorden, maar het is zeker en vast een belangrijke vraag. We moeten een duidelijk antwoord krijgen op die vraag, vooraleer we het hele systeem verder onderbouwen.

Mevrouw de minister, ik ben er uiteraard voorstander van om daar een heel debat aan te wijden. Dit overstijgt echter de context van een vraag om uitleg. Ik zal hier bij de uitwerking van uw beleidsplan graag verder op ingaan. Dan moeten er antwoorden komen.

De voorzitter : Mevrouw Janssens heeft het woord.

Mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen : Ik ga niet dieper in op het systeem waar mevrouw Van Den Heuvel gewag van maakt. Ik meen immers ook dat dit in een ruimer debat aan de orde kan komen. Ik wil wel een aantal persoonlijke bedenkingen uiten.

Het gaat hier om een reëel probleem. We hebben allemaal wel brieven gekregen uit de sector. We hebben die brieven met de nodige aandacht gelezen. In een aantal gevallen hebben we daar ook al gevolg aan gegeven. Ik kom daar straks nog op terug.

De vraag naar het statuut is natuurlijk een legitieme vraag. Het is de moeite waard om daar de nodige aandacht aan te besteden. De heer Borginon, lid van de Kamer, legt zich daar momenteel op toe. Hij werkt aan een ontwerp van statuut voor deze groep. Het lijkt me toch wel belangrijk om daarover tijdig een grondig overleg te organiseren. Het

Janssens-Vanoppen

zou immers niet de eerste keer zijn dat vanuit een ander parlement voorstellen worden gedaan zonder vooraf het nodige overleg te plegen. We hebben al voldoende meegemaakt welke onzalige gevolgen dit kan hebben.

Zelf heb ik over deze problematiek op 5 januari al een schriftelijke vraag gesteld. Ik heb uw antwoord op die vraag hier bij me. Ik veronderstel wel dat het antwoord dat u nu zult geven, grotendeels gelijk zal lopen met uw antwoord op die schriftelijke vraag. De vragen van mevrouw Becq komen immers voor een groot gedeelte overeen met de inhoud van mijn schriftelijke vraag.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mevrouw de minister, ook ik hoop het debat uitgebreid te kunnen voeren als het beleidsplan er is. Toch is het goed om nu al voorzetten te geven. Daarom sluit ik me aan bij de vragen van mevrouw Becq. Positief is in ieder geval dat er ook voorzetten worden gegeven door de sector zelf. Hopelijk wordt daar bij het concept van het beleidsplan rekening mee gehouden.

Eén punt wil ik uitdrukkelijk vermelden. Het is niet de taak van de overheid om te kiezen in de plaats van de ouders. In het verleden werd al aangetoond dat het mogelijk is om een meersporenbeleid te voeren, waarbij er voor de ouders een rijke variatie aan mogelijkheden is. Ik heb het dan zowel over gehuwden, samenwonenden als alleenstaande ouders. Voor al deze mensen moeten een betaalbare kinderopvang mogelijk zijn. Het meersporenbeleid heeft in het verleden zijn deugdelijkheid bewezen, en moet dus ook in de toekomst gevrijwaard blijven. Daarom is het belangrijk dat we het statuut van onthaalmoeder op de juiste wijze honoreren.

Zoals gezegd, is het belangrijk om te weten wat de onthaalmoeders er zelf van denken. Dat is precies de meerwaarde van wat we begin deze week van de dienst Opvanggezinnen hebben vernomen. Die dienst heeft een enquête uitgevoerd bij duizend onthaalmoeders. Men is vooral nagegaan waarom sommigen afhaken. Voor diegenen die er inderdaad mee gestopt zijn, is men ook nagegaan waar ze vervolgens zijn terechtgekomen. Niet minder dan 40 percent van de kandidaat-onthaalmoeders die zelf hebben afgehaakt, geniet nu blijkbaar een uitkering van de RVA. Ik vermoed dat zij dit combineren met werk in het kader van een PWA.

Het is zeker niet mijn bedoeling om met de gegevens waarover we beschikken, nu al tot één bepaald voorstel te komen, maar de mogelijkheid van opvang in de sfeer van een gezin moet in ieder geval mogelijk blijven. Soms denk ik dat we vanuit de politiek te veel een theoretisch discours voeren. Gaat het hier om een bediende of om een zelfstandige ? Het werk van een onthaalmoeder is sociaal nuttige arbeid. Het moet mogelijk zijn om, rekening houdend met alle veranderingen, voor het jaar 2000 een boeiend en interessant statuut aan te bieden.

Ik heb ook nog een zeer concrete vraag. Naast voorstellen om de onkostenvergoeding te verhogen, heeft men ook voorstellen gedaan om differentiatie mogelijk te maken inzake buitenschoolse opvang. Ten onrechte is er daar geen onderscheid gemaakt met een bijkomende forfaitaire vergoeding voor de atypische opvang. De opvangouders kunnen dan een duidelijke keuze maken om al dan niet in dat systeem in te stappen. Ten slotte had ik ook graag uw opinie gehoord inzake de vergoeding voor investeringskosten.

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Mevrouw de minister, er zijn ondertussen heel grote verwachtingen gecreëerd. We weten wel dat het statuut vooral op federaal niveau moet worden geregeld. Men is daar ook volop mee bezig.

In dit debat heb ik toch enkele belangrijke opmerkingen. Het tekort aan opvanggezinnen wordt gedeeltelijk veroorzaakt door het feit dat we nog altijd een leeftijdsdiscriminatie hanteren. De mensen moeten de leeftijd van 21 jaar bereikt hebben om in aanmerking te komen als onthaalgezin. Dat is een behoorlijk arbitraire keuze. Op 18 jaar wordt men immers al beschouwd als volwassene. Mensen die op school een reguliere opleiding hebben gevolgd, studeren af op 18 of 19 jaar. Deze mensen zouden dan toch moeten kunnen beginnen als onthaalouder.

Ik wil ook wijzen op de problematiek van de onthaalouders in de gemeentelijke planning van de buitenschoolse kinderopvang. Volgens mij is er bij die planning te weinig rekening gehouden met deze onthaalgezinnen. Vooral de individuele onthaalgezinnen gaan niet spontaan onderhandelen met de gemeente. Die problematiek is daar te weinig aan bod gekomen. Ze bieden een mogelijkheid tot flexibiliteit, maar tegelijkertijd is er ook de be-

Van Cleuvenbergen

perking van de flexibiliteit. Ik had graag dat u hiermee rekening zou houden in uw antwoord.

De voorzitter : Ik wil hier graag zelf nog een aantal zaken aan toevoegen. Mevrouw de minister, we krijgen nu inderdaad al een voorbode van het beleidsplan waar we allemaal op zitten te wachten. Gisteren hebt u gezegd dat dit vrijdag aan de regering wordt voorgelegd. We zijn dus echt wel heel benieuwd.

We moeten dit zeker in zijn globaliteit durven te bekijken. Dat was ook de optie van het regeerakkoord. Het parlement heeft duidelijk willen maken dat de kinderopvangsector momenteel echt wel een ongelooflijk kluwen vormt. Bij de kinderopvang is er een eerste grote opdeling in kinderdagverblijven en onthaalgezinnen. Binnen de kinderdagverblijven zijn er dan nog drie verschillende stelsels. Binnen de onthaalgezinnen zijn er ook nog twee verschillende stelsels. Er moet meer duidelijkheid worden gecreëerd. Er moet met andere woorden een beperking van het aantal verschillende categorieën worden doorgevoerd.

Ouders hebben vandaag heel vaak een enorme waaier aan keuzes waar ze eigenlijk niets mee zijn. Als ouder is men immers niet zo geïnteresseerd of het onthaalgezin bij een dienst is dan wel particulier is, en of het kinderdagverblijf onder toezicht staat dan wel erkend en gesubsidieerd is. Als ouder is men vooral geïnteresseerd in de mogelijkheden qua openingsuren en kwaliteit. Men wil bijvoorbeeld meer aandacht voor voeding. Zulke dingen interesseren ouders veel meer dan alle administratieve zaken.

In tegenstelling tot mevrouw Becq was ik zeer verheugd over de verhoogde fiscale aftrekbaarheid. Dat zal u niet verwonderen. We vonden het echt schitterend dat de nieuwe ploeg op zeer korte tijd met een substantiële verhoging kwam. Het gaat hier toch over 105 frank meer die fiscaal mag worden afgetrokken. Ik herinner me dat ik daarover in de vorige legislatuur herhaaldelijk vragen heb gesteld, zowel aan de bevoegde Vlaamse minister als aan de bevoegde federale minister. Voor mijn vragen aan de federale minister heb ik uiteraard wel de hulp ingeroepen van partijgenoten op federaal niveau.

Op federaal niveau was het antwoord altijd dat er nog ruimte was. De kwestie is dan of de Vlaamse Gemeenschap daar gedeeltelijk ook gebruik van maakt. Ik denk bijvoorbeeld aan de discriminatie

tussen gehandicapte kinderen. Als een gehandicapt kind wordt opgevangen bij een onthaalgezin dat bij een dienst is, dan mag daar een hogere aftrek voor worden aangerekend dan wanneer dat kind bij een particulier gezin zou worden opgevangen. Er is dus duidelijk sprake van discriminatie tussen de verschillende systemen. We moeten ook dat durven aan te pakken. Op federaal niveau zei men dat dit kon als de Vlaamse Gemeenschap met een goed voorstel zou komen. Dat voorstel is er echter nooit gekomen. Via die fiscale weg kunnen we dus nog wel een aantal zaken oplossen.

Bij de onthaalgezinnen moeten we wel altijd voor ogen houden dat er geen subsidies zijn voor infrastructuur. Bij de kinderdagverblijven gebeurt er via het VIPA wel nog een serieuze investering met gemeenschapsgeld. Er zijn dus echt nog wel een aantal grote discrepanties. We hopen dan ook dat er bij de bespreking van het beleid geen taboes zullen zijn over al deze zaken. Op die manier kunnen we tot een eerlijke discussie komen over de verschillende systemen.

Onze fractie vindt het goed dat het beleidsplan er nu aankomt. We rekenen er nog altijd op dat dit binnen de vastgelegde tijd gebeurt. Daarna kan de discussie in haar volle gewicht losbarsten.

Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Deze commissie is altijd al bij uitstek een commissie voor vrouwen geweest. Als het over kinderopvang gaat, hoor ik alleen vrouwen. De meeste mannen komen pas later aan, waarschijnlijk in de hoop dat dat punt al voorbij zal zijn. *(Gelach)*

Deze reeks van vragen over de onthaalgezinnen loopt inderdaad enigszins vooruit op het ruimere debat over de kinderopvang. Men kan dat aspect dus eigenlijk niet zomaar uit die algemene context halen. Bij de onthaalgezinnen wordt het in elk geval wel pijnlijk duidelijk dat er een enorme kloof groeit tussen vraag en aanbod van kinderopvang. Eigenlijk is dat niet abnormaal. Doordat er tekorten zijn op de arbeidsmarkt, tracht men de werkloosheidsval – vooral voor vrouwen – te dichten door meer kinderopvang en ook door een betere kinderopvang aan te bieden. Men probeert vooral om de vrouwen met jonge kinderen opnieuw op de arbeidsmarkt te krijgen. Zoals mevrouw Becq al heeft gezegd, zijn net die vrouwen met jonge kinderen de potentiële kandidaten om onthaalmoeder te worden.

Vogels

Men zit dus eigenlijk in een vicieuze cirkel. Die jonge vrouwen met kinderen zoeken zelf ook onthaalgezinnen, en vinden ze niet. Het gaat hier om een vrij complex gegeven. Ik erken dat er een probleem is en dat we daar zeker iets aan moeten doen. Het zal echter niet zo eenvoudig zijn om op korte termijn het echte tekort aan onthaalgezinnen weg te werken.

Als gevolg van die grote schaarste kunnen we ons momenteel ook niet veroorloven om resoluut te kiezen voor één bepaald soort opvang. In Vlaanderen zijn er verschillende vormen in het aanbod van kinderopvang. Toch denk ik dat de keuzevrijheid van ouders vrij beperkt is. Wat het aanbod betreft, moeten we wel naar meer gelijkheid streven tussen het statuut van het zelfstandige onthaalgezin en een eventueel statuut voor een onthaalgezin dat binnen een onthaaldienst zit. Er moet ook een sterkere gelijkschakeling komen tussen de privé-kinderopvangdiensten en de kinderdagverblijven. Ik zal daar nu niet dieper op ingaan, want dat is voor het beleidsplan van morgen. Nu zal ik het specifiek hebben over de onthaalgezinnen op zich.

Ik heb al gezegd dat we inderdaad erkennen dat er een probleem is. We zien dat bijvoorbeeld bij de opvulling van de 1.500 plaatsen. We hebben ervoor geopteerd om voor 2000 maar in 1.500 extra plaatsen te voorzien omdat we niet willen vooruitlopen op de globale reorganisatie van de kinderopvangsector. De 1.500 plaatsen waarin dit jaar was voorzien, beantwoorden enigszins aan de dossiers die bij Kind en Gezin binnen waren, en die vooral gingen over de uitbreiding van diensten voor onthaalgezinnen en de uitbreiding van kinderdagverblijven.

Nu blijkt dat vooral voor de dossiers over de uitbreiding van diensten voor onthaalgezinnen de kans groot is dat we die plaatsen niet ingevuld krijgen, en dat we zelfs voor het jaar 2000 al naar een gedeeltelijke heroriëntering zullen moeten gaan. Uit dit alles blijkt dus duidelijk dat er een zeer groot probleem is inzake het vinden van nieuwe onthaalgezinnen. Eigenlijk kunnen we de term onthaalmoeders wel gebruiken, want in de meeste gevallen gaat het inderdaad om onthaalmoeders.

Om op korte termijn toch een signaal te geven dat de overheid er iets aan wil doen, wil ik een aantal maatregelen nemen. Zo wil ik nagaan of we op korte termijn het volgende kunnen realiseren. Opvanggezinnen die aangesloten zijn bij een dienst, krijgen nu 508 frank per dag. Ik wil nagaan of het

mogelijk is om dat op te trekken tot 537 frank. Dat is immers het bedrag dat ook in Wallonië en in de Duitstalige Gemeenschap per dag voor een onthaalgezin wordt betaald.

Daarnaast zullen we ook nagaan of het mogelijk is de dagperiodes op korte termijn aan te passen. Een opvanggezin krijgt nu 50 procent van de dagprijs voor een halve dag en een derde van de dagprijs voor een derde van een dag. In de toekomst zouden we dat kunnen optrekken naar respectievelijk 60 en 40 procent. Zo zou er toch een iets betere vergoeding komen.

Tot slot wil ik op korte termijn nagaan of er in de overeenkomst tussen de ouders en de diensten voor opvanggezinnen een vorm van gewaarborgd inkomen kan worden ingeschreven. Ouders maken dan een afspraak voor een bepaald pakket kinderopvang. Ze krijgen wel een krediet van 10 procent, bijvoorbeeld voor als hun kind ziek is en thuis blijft. Op die manier zouden onthaalmoeders in mindere mate afhankelijk zijn van toevalligheden.

Voor de particuliere opvanggezinnen kunnen we op korte termijn twee dingen doen. Ten eerste wil ik het verschil in capaciteit tussen de opvanggezinnen die bij een dienst zijn en de privé-opvanggezinnen wegwerken. Het aantal kinderen moet dus naar boven worden opgetrokken. Ten tweede wil ik het kostenforfait, dat nu 450 frank per dag bedraagt, op korte termijn optrekken naar de 537 frank onkostenvergoeding die de onthaalgezinnen krijgen die bij een dienst zijn aangesloten. Daar kan met de federale overheid over worden gepraat. U weet daarbij ook wel dat Vlaanderen, Wallonië en de Duitstalige Gemeenschap hier op dezelfde lijn zitten.

Op middellange termijn moeten we zeker met de federale overheid praten over een statuut. Op dit moment zijn er verkennende gesprekken met collega's uit de Duitstalige en de Franse Gemeenschap. Het is de bedoeling om met een gezamenlijk dossier naar de federale overheid te gaan. De privé-opvanggezinnen hebben natuurlijk het statuut van zelfstandige. Die hebben dus wel een statuut, maar eigenlijk geeft dat weinig rechten. De opvanggezinnen bij de diensten hebben op dit moment geen statuut. Op termijn moet er uiteraard een statuut komen.

Daarom zijn we eind 1999 met een werkgroep gestart waar de opvanggezinnen zelf in participeerden. Daaruit bleek echter dat men het niet echt eens geraakt. Die onenigheid is ook recentelijk gebleken. Als we alleen al de dienst opvanggezinnen

Vogels

van de KAV en KVLV, de landelijke gilde, bekijken, dan blijkt duidelijk dat daar al een groot verschil zit. Uit mijn contacten met diensten voor onthaalmoeders en met onthaalmoeders zelf – en ik heb aardig wat mensen ontmoet de voorbije maanden – blijkt dat de meerderheid van de opvanggezinnen en onthaalmoeders zelf niet echt vragende partij is voor een uitgewerkt bediendestatuut. Dit zou immers naast rechten ook een aantal plichten meebrengen : opleiding, vorming, enzovoort. Het zou overigens ongelooflijk veel geld kosten. Het is eenvoudig te zeggen dat dit ons 5 miljard frank kost en dat dit gedragen moet worden door de Vlaamse en de federale overheid en de gezinnen die kinderopvang wensen, maar in de komende maanden zal weer meer en meer een oproep tot die beide overheden ten behoeve van de uitbreiding van de kinderopvang. Daarbovenop denken dat men nog zoveel financiële ruimte zal maken voor een statuut, lijkt een beetje fictie. Als we immers een groot stuk van die kost moeten doorschuiven naar de ouders, dan worden we weer geconfronteerd met de werkloosheidsval. Waarom kiezen ouders en vooral moeders ervoor om thuis te blijven, om niet op de arbeidsmarkt te komen ? Omdat het verschil tussen het loon en de werkloosheidsuitkering te klein is, rekening houdend met de hoge kosten voor kinderopvang en verplaatsing. Op die manier werken we dan weer tegen onze beleidsdoelstellingen in. We moeten eerlijk zijn : het uitwerken van een volledig bediendestatuut is onhaalbaar en onrealistisch. Dat moeten we vandaag duidelijk vaststellen.

Mevrouw Merckx zegt dat we dan een stukje creatief moeten beginnen denken en daar kan ik inkomen. Er bestaat momenteel al zoiets als semi-agorale arbeid. Dit behelst een tussenvorm tussen geen statuut en wel een statuut dat een combinatie van huishoudarbeid inhoudt. Het lijkt me goed dat we onderling tussen de gemeenschappen ietwat creatief gaan nadenken over hoe we een dergelijk statuut gestalte kunnen geven om dan met een goed onderbouwd gezamenlijk voorstel naar de federale overheid te stappen. Dan kunnen we bekijken hoe we – fiscaal – een plaats binnen de werkloosheidssystemen kunnen vinden voor mannen en vrouwen die opvangouder willen worden.

De idee van opvangcheques moeten we mijns inziens op een neutrale manier mee opnemen in het debat. Op dit ogenblik is het absoluut niet duidelijk over welke soort van opvangcheques men het heeft : in het kader van het dichten van de werkloosheidsval, denkt men aan opvangcheques die

aan werklozen worden toegekend teneinde de herintreding mogelijk te maken. Opvangcheques in de filosofie van de BGJB, behelzen dan weer inkomensgebonden algemene maatregelen voor ouders met minder middelen. In dit geval moeten we dan ook het debat helemaal opentrekken en ons afvragen of we die cheques ook niet moeten geven aan ouders of grootouders die ervoor kiezen om zelf de kinderen op te vangen. Als we de totaalbehoefte aan kinderopvang even bekijken, dan zien we dat meer dan 50 percent nog in het informele circuit gebeurt. Als we voor die globale behoefte aan opvang de opvangcheques willen introduceren, dan krijgen we een zeer brede uitsmering van de middelen. Dit kan goed zijn en het kan een optie zijn, maar dat moeten we toetsen aan het globale kader van het beleidsplan dat nu vrijdag aan de regering wordt voorgelegd. Ik hoop deze ook nog voor het Krokusreces bij u te hebben, zodat we nog voor het Paasreces in deze commissie daarover van gedachten kunnen wisselen.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Het leek ons belangrijk toch de vraag te stellen met het beleidsplan in het vooruitzicht, want men kan natuurlijk blijven afwachten. Wij wilden de problematiek van onthaalgezinnen mee ter tafel brengen, want de daaraan gekoppelde discussie tussen gesubsidieerde en particuliere opvanggezinnen komt dan mee aan de orde en het is voor ons van belang dat die bespreking er komt.

Het verheugt me dat u in uw antwoord bevestigt dat u het belangrijk blijft vinden dat voor ouders de keuze tussen een kinderdagverblijf of opvang in een grotere groep – dit kan ook een particuliere opvanginstelling zijn – en een onthaalmoeder behouden blijft, ongeacht of deze op privé-basis werkt of gesubsidieerd is. Ouders hebben soms graag die persoonlijke binding. Als het immers goed klikt tussen de onthaalmoeder en een ouder, dan is dat positief.

Minister Mieke Vogels : Een andere reden daarin, is dat onthaalgezinnen ook de grootste flexibiliteit bieden.

Mevrouw Sonja Becq : Daar wilde ik het ook over hebben. Men gaat er nogal gemakkelijk van uit dat de flexibiliteit inzake opvangmogelijkheden van de kinderdagverblijven of van particuliere opvanginstellingen veel groter is. Dit klopt dus inderdaad niet altijd : ik heb daaromtrent de nodige cijfers bekeken en er is niet echt een tegenstelling tussen het

Becq

particuliere en het gesubsidieerde niveau. Ook onthaalmoeders zijn niet zelden zeer flexibel wanneer het erom gaat zeer snel op een situatie te kunnen inspelen : dit wat opvanguren, maar ook wat eventuele weekendopvang aangaat. Daarbij geldt natuurlijk dat de partner dit ook moet willen. In elk geval is die flexibiliteit aanwezig, ook vanuit de onthaalgezinnen. Als wij bekommerd zijn om die atypische vorm van opvang, dan is dat een belangrijk punt.

Met wat u op korte termijn vooropstelt, denk ik dat er een aantal vragen zullen worden beantwoord, bijvoorbeeld inzake het optrekken van de vergoeding, als voor het gewaarborgd inkomen. Dat is blijkbaar bij vele onthaalouders de grote onzekerheid, zoals is gebleken uit een bevraging bij de mensen zelf.

Met betrekking tot de cheques en de verhoogde vergoedingen en fiscale aftrekbaarheid wil ik daaraan nog iets toevoegen. Wanneer wordt voorzien in een verhoogde aftrekbaarheid van kinderopvangkosten, dan moeten we even herhalen dat dit gunstig is voor gezinnen met een hoog inkomen en gezinnen die belastingen betalen. Voor gezinnen die geen belastingen betalen, die het moeilijk hebben, brengt dit evenwel geen frank op. De hele fiscale operatie is zodoende geen oplossing voor gezinnen met een laag inkomen. Ik vraag me dan ook af hoe relevant ze is om bijkomend onthaalmoeders aan te trekken.

Ik kan me best voorstellen dat het goed overkomt als men cheques verstrekt aan mensen om hen in staat te stellen zelf in hun kinderopvang te voorzien in de vorm die ze zelf wensen. De vraag die daarbij rijst, is of het niet eenvoudiger zou zijn de kinderbijslag te verhogen. Op die manier heeft men de keuze deze aan te wenden voor kinderopvang of voor iets anders. Daarmee heft u meteen ook een stuk het probleem van de fiscale operatie op die voor gezinnen met een laag inkomen niets opbrengt. Vroeger deelde men soep uit aan de armen, nu zijn het cheques : welnu, het gevolg daarvan is dat men nu vrij kan kiezen welke soep men daarmee wil nemen, maar kiezen moet men hoe dan ook. Uiteindelijk deelt men nog altijd soep uit. Het verhogen van de kinderbijslag biedt alvast een ander denkkader dan de verhoogde fiscale aftrekbaarheid of de cheques. Het lijkt me een belangrijk aandachtspunt dat men kan zeggen dat er gewerkt wordt rond alle gezinnen met kinderen en die met kinderopvang te maken hebben. Ten slotte vind ik het ook zeer belangrijk dat er naar de me-

ning van de onthaalgezinnen zelf wordt gevraagd. Zij zitten namelijk met vragen omtrent sociaal statuut en gewaarborgd inkomen. Maar men moet ook nagaan in hoeverre de perspectieven van wie eventueel in het systeem zouden stappen en dus nu nog niet die zorg hebben, overeenstemmen met de mogelijkheden en waarvoor men dan zou kiezen : voor een zelfstandig statuut of een meer specifiek statuut. Men moet ook weten wat nieuwelingen willen, vooral wetende dat er wel meer aantrekkelijke jobs op de markt zijn.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de werkingskosten in de sector bijzondere jeugdbijstand

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Van Cleuvenbergen tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de werkingskosten in de sector bijzondere jeugdbijstand.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Mevrouw de minister, de bijzondere jeugdbijstand heeft het moeilijk – en niet alleen die – om financieel te overleven. Dat is een gekend feit. Niet alleen ontbreekt een regeling voor de subsidiëring van infrastructuurwerken, er zijn bovendien allerlei nieuwe reglementeringen die de kost verhogen zonder dat daartegenover nieuwe inkomsten staan. Het gaat dan onder meer om meeruitgaven door federale wetgeving, milieureglementeringen in Vlaanderen, reglementeringen op gemeentelijk niveau, brandveiligheidsnormen, enzovoort. De welzijns-wetgeving, bijvoorbeeld, stelt sinds een aantal jaren bijkomende eisen inzake opvolging van het personeel, op medisch vlak ; denk bv. aan de vaccinatieproblematiek bij hepatitis-vaccinatie, die zowat 10.000 frank per personeelslid kost en elke vijf jaar moet worden herhaald. Dan is er nog het systeem van preventief zwangerschapsverlof, dat een recht is geworden in de sector, maar ook kosten meebrengt. Ook de leefmilieuwetgeving – bijvoorbeeld met betrekking tot stookolietanks – is van toepassing op voorzieningen, net zoals huisvuil- en containerkosten die sterk gestegen zijn en nu zijn daar nog allerlei inspecties van Volksgezondheids op het gebied van waterboilers en dergelijke bijgekomen.

Van Cleuvenbergen

Brandveiligheidsnormen zijn een kostbare zaak, mevrouw de minister. Ik heb daarover al een aantal vragen gesteld. Branddeuren, alarmsystemen voor brandbeveiliging, enzovoort, is zeer duur en bovendien hangt alles ook sterk af van de lokale brandweercommandant. Daarin merk ik namelijk zeer grote verschillen.

Er is tevens een evolutie merkbaar in de erkenningsvoorwaarden voor bijzondere jeugdbijstand in het kwaliteitsdecreet. De vraag naar meer maatschappelijke participatie van jongeren is positief, maar vormt tevens een bijkomende uitgave : deelname, vervoerskosten, enzovoort. Ook aanpassingen aan de inrichting en de accommodatie komen erbij. We kunnen het hebben over de inschrijvingsgelden aan muziekacademies en kunstscholen, over de gewone schoolkosten, deelname aan sport- en verenigingsleven, maar ook de bijkomende kilometers die het personeel moet afleggen om jongeren ter plaatse te brengen. Bovendien zijn er dan nog de bijkomende opdrachten vanuit het Vlaamse niveau die erop gericht zijn meer gezinsgericht en emancipatorisch te werken, waardoor dus ook weer de vervoer- en de kilometervergoeding, de omniumkosten en de administratieve kosten sterk zijn toegenomen. Daarenboven moeten de voorzieningen tegenwoordig inspelen op communicatietrends in de samenleving : folders uitbrengen in de dienstverlening, alles bekendmaken, computers en software aankopen, de respectieve opleidingen verzorgen, soms in samenwerking met een aantal voorzieningen een pool vormen om samen toch één informaticus in dienst te kunnen nemen, enzovoort.

De personeelsuitbreiding is er de voorbije jaren gekomen, maar verdere uitbreiding heeft gevolgen voor de werkingskosten van de voorzieningen. Niet alleen zijn er de nepstatuten en de eigen bijdragen van de sociale Maribel die gewoonlijk jaar na jaar toenemen, maar de accommodatie moet worden aangepast. Er moeten voldoende kledkamers voorhanden zijn ; men moet erop toezien dat men het personeel kwalitatief afdoend kunt omringen ; men moet de bereikbaarheidskosten voor het personeel incalculeren ; enzovoort.

Het is noodzakelijk eens een evaluatie op te maken van enerzijds al die uitgaven die voorzieningen nu werkelijk en quasi verplicht hebben, en anderzijds de middelen die ze uit het verleden ter beschikking hebben en die getoetst zijn aan parameters die totaal verschillen van deze nu. Een evaluatie

is vooral ook nodig omdat de voorzieningen graag het personeel bijscholing laten volgen. Wij ontvingen deze morgen of gisteren, ter vergelijking, een uitnodiging voor een interessante studiedag over ethiek, economie en zorg en de kost daarvan bedraagt 18.000 frank. Dit is op maat van bedrijven gesneden, die er subsidie voor krijgen en het dan nog eens fiscaal in rekening kunnen brengen. Dat veroorzaakt toch wel een soort 'dubbele snelheid' in de ontwikkeling van de sector. Ik heb trouwens opgemerkt dat, om alles wat computers aangaat, aan te passen in de harde sectoren, er daar via investeringssteun in extra middelen werd voorzien, dit naar aanleiding van de overgang naar 2000. Plus men kan het nog eens fiscaal inbrengen. Deze voorzieningen, de hele sector die u beheerst, kan dit niet. Mijn vraag, die ik deels wil veralgemenen, want ik heb hier nu wel de gegevens van de sector bijzondere jeugdbijstand, maar me dunkt geldt dit voor heel wat sectoren, luidt dus als volgt : is er een evaluatie gepland in verband met de middelen die nu naar de voorzieningen gaan en de toetsing aan de verwachtingen ? Op welke elementen steunen de huidige werkingskosten ? En wanneer worden die systematisch of toevallig geactualiseerd ? Die wetgeving dateert immers van jaren geleden. Is in dit verband al onderzoek verricht ? En concreet : welke maatregelen stelt de minister voorop om deze problematiek in kaart te brengen en om dan systematisch via een stappenplan voor een oplossing te zorgen ?

De voorzitter : Mevrouw Declercq heeft het woord.

Mevrouw Veerle Declercq : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, ik wil in het bijzonder de situatie nog eens toelichten van de gesloten instellingen, omdat mijns inziens daar de grootste zorgpunten vormen : zowel Mol als De Zande. Dit is zo naar wat werklast, de problematiek van de jongeren die er verblijven alsook de maatregelen die de overheid de jongste jaren heeft genomen ter zake, aangaat. Bijvoorbeeld werd de psychiatrische begeleiding afgebouwd en moet men nu extern die zorgverlening zoeken. Dat is ook zo voor huisartsbijstand, en dat kan wel de goede keuze zijn geweest, maar het brengt wel extra kosten mee voor de voorzieningen. Ik sluit me dus aan bij de vraag van mevrouw Van Cleuvenbergen, maar wil daarbij de nadruk leggen op de specifieke zorg van de gesloten instellingen waar naar mijn mening de problemen momenteel het grootst zijn.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Mevrouw Declercq, u wil ik nog even wijzen op het feit dat er wel een groot verschil bestaat tussen de instellingen die rechtstreeks van de overheid afhangen en de gesubsidieerde sector, waarover mevrouw Van Cleuvenbergen het had. Voor de eerste categorie zijn we met maatregelen bezig, waarop ik straks nog nader zal ingaan. Wel ben ik me ervan bewust dat de situatie in Mol, De Zande en De Hutten vrij explosief is en er dus dringend maatregelen nodig zijn.

Mevrouw Van Cleuvenbergen, zoals u al zei, is uw vraag geïnspireerd op de alarmkreten van het Limburgs Platform Bijzondere Jeugdbijstand (LPBJ). Een afvaardiging van die mensen heb ik op 31 januari in mijn kabinet ontvangen. Ze hebben me een rudimentaire studie overhandigd die ze zelf hebben uitgevoerd.

Ik moet ook vermelden dat wij momenteel volop de toegang van de bijzondere jeugdbijstand tot het VIPA aan het onderzoeken. De desbetreffende studie gebeurt door het EHSAL en moet de implicaties onder de loep nemen. Ik krijg de indruk dat het Limburgs platform enigszins vooruitziend is en vreest dat wat nu in het budget is opgenomen als infrastructuurkosten zal wegvallen, en dan zal men zeggen dat de toetreding tot het VIPA niet als dusdanig de algemene subsidie naar beneden mag halen want er zijn immers extra kosten.

U vroeg concreet op welke elementen de huidige werkingskosten gebaseerd zijn. Het gaat hierbij om een vrij ingewikkeld systeem. Als het u evenwel interesseert, kan ik u het integrale besluit overmaken : het dateert van 13 juli 1994 en is per 1 januari 1995 in uitvoering. Het voorziet in 5 categorieën van subsidies : voor personeelskosten; 3 procent van die personeelskosten erbovenop voor extra kosten inzake arbeidsongevallen, arbeidsgeneeskunde, werkkleding, enzovoort; subsidies voor het verblijf van de minderjarige – die dus aan de bezetting gebonden zijn; subsidies voor werking en infrastructuur en ten slotte nog voor bijzondere kosten. Vroeger waren de subsidies voor werking en infrastructuur gekoppeld aan het aantal minderjarigen dat was opgenomen. Vanaf het besluit van 1994 in voege is getreden, is dit gebonden aan de aard van de instelling en niet langer aan de bezettingsgraad van de bedden. Dit betekende een grote stap voorwaarts met betrekking tot de zekerheden en het in stand houden van infrastructuur en werking van de instelling.

Tot nu zijn geen doelgerichte onderzoeken verricht in verband met het mogelijk ontoereikend zijn van en de impact van een aantal nieuwe kosten die

aanleiding zouden moeten geven tot het optrekken van bepaalde deelcategorieën van de subsidie. Bij het nazicht door de administratie van de 3 procent extra die de instellingen ter ondersteuning van de personeelskosten, bleek dat tussen 1995 en 1998 daarvan slechts 2,3 procent werkelijk van is gebruikt. Als u het dan hebt over de kost van die intentingen, dan zou bijvoorbeeld die resterende 0,7 procent kunnen worden doorgeschoven naar zo een andere post. Dit is rudimentair, maar dat is wat de administratie er op korte termijn kon uithalen.

Aan het Limburgs platform hebben we toegezegd om verder onderzoek te verrichten, maar onmiddellijk heeft men mij gezegd dat het vrij moeilijk is om een gemiddelde kostprijs van werking te berekenen door de zeer grote ongelijkheid in de situatie van de instellingen. Sommige werken vanuit een eigendom en hebben onderhoudskosten en afschrijvingen, andere huren, weer andere zijn gelegen in stedelijk dan wel landelijk gebied, wat implicaties heeft voor de mobiliteit. En dan is er nog het onderscheid tussen de instellingen die in een groter geheel zijn opgenomen, waardoor ze een deel van de managementkosten kunnen delen, terwijl andere zeer kleinschalig zijn opgevat en die kosten dus zelf moeten dragen. Er is een enorme variëteit aan noden en het zal zeker niet eenvoudig zijn een algemeen systeem te ontwikkelen dat voor iedereen rechtvaardig is en enigszins soelaas brengt.

Het platform meldt bovendien een aantal nieuwe kosten, voor brandveiligheid bijvoorbeeld. Aangezien dit eenmalige kosten zijn, kunnen ze niet in de werkingssubsidie worden opgenomen. We moeten eens nagaan in hoeverre ze een substantiële meerkost betekenen die niet met de jaarlijkse werkingskost kan worden opgevangen.

Wat de nieuwe vereisten inzake pedagogische aanpak en het meer gezinsgericht en emancipatorisch werken betreft, in dat verband vragen wij van de instellingen dat zij dit zelf operationaliseren binnen de marges van hun werkingssubsidies. Ook daaromtrent moet worden onderzocht in hoeverre dit tot meeruitgaven leidt.

Met betrekking tot de vereiste inzake kwaliteitszorg zegt het kwaliteitsdecreet dat hier is goedgekeurd uitdrukkelijk dat niet in bijkomende middelen kan worden voorzien omdat het voor elke voorziening een intrinsieke opdracht is aan kwaliteitseisen te voldoen en in modern kwaliteitsdenken te investeren.

Samengevat kan ik melden dat het dossier mij welbekend is. Het zit een beetje op de wip in afwach-

Vogels

ting van de beslissing over het feit of de bijzondere jeugdzorg al dan niet toegang krijgt tot het VIPA. In het kader daarvan zal mijn administratie intussen het globale pakket aan werkingssubsidies zoals beloofd aan het Limburgs platform verder bekijken en onderzoeken. Op het moment dat die toegang tot het VIPA er is, nagaan in hoeverre die werkingssubsidies moeten worden gereorganiseerd, verminderd of vermeerderd.

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Dank voor het verhelderende antwoord, mevrouw de minister. Langzaamaan beginnen we alle sectoren te kennen, net zoals de basis van de regelgeving. Dit maakt het ook gemakkelijker om met mensen te spreken : ten aanzien van onder meer doelgroepen moet men immers altijd eerder kunnen relativeren dan zaken op te kloppen. Er moet een algemene basis zijn. Het onderzoek is eigenlijk gebeurd naar aanleiding van het bezoek dat ikzelf bracht aan een aantal voorzieningen waar ik had aangebracht dat men eerst diende te bewijzen wat men aan stellingen naar voren bracht. Later vernam ik dat men bij u was geweest.

Op enkele punten wil ik ingaan. De jongste tijd is heel wat nieuwe wetgeving ontstaan die hierop een vrij grote invloed heeft. Denk daarbij maar aan de wet op het welzijn op het werk. Deze wetgeving is federaal en vraagt heel wat. De concrete gevolgen ervan voor het werkveld moeten mijns inziens dan ook worden ontleed en juist ingeschat. Ook de nieuwe wetgeving met betrekking tot de voedingssector – de HAACCP-normen, aanpassingskosten van de keuken – heeft gevolgen voor buitenschoolse kinderopvang die een keuken heeft of kinderopvangcentra, zitten daarmee. Die wetgeving heeft enorme financiële implicaties en veelal weet men niet eens dat men eronder ressorteert, maar het is wel zo voor alles waar iets met voeding gelinkt is. Me dunkt moet dit aan het kwaliteitsdecreet gelieerd worden.

Het kwaliteitsdecreet gaat voornamelijk over de manier van vormgeven en hier is het inderdaad terecht dat dit geen bijkomende uitgaven vereist. Het gaat immers om de manier van zorg verlenen. De materiële omstandigheden zijn weer iets anders. Die zijn een studie waard. Denk maar aan de brandveiligheidskosten : die verschillen zo zeer van gemeente tot gemeente. Het betreft een federale norm en geen enkele brandweercommandant die

persoonlijk verantwoordelijk kan worden gesteld voor zelfs het kleinste foutje, zal soepel zijn ten aanzien van regelgeving.

Als het dan gaat over kinderen of gehandicapten neemt men de strengst mogelijke norm als uitgangspunt teneinde zichzelf te beveiligen. Dit betekent wel dat, ook als het ooit zover komt dat er VIPA-subsidiëring komt, men overbodige kosten moet maken, gewoon om over een papiertje te krijgen. Ik zie dit overigens ook in andere sectoren.

Met betrekking tot de particuliere sector, denk ik ten slotte dat dit dossier in een stroomversnelling aan het terechtkomen is. Ik refereer hierbij aan het dossier onderwijs en infrastructuur, omdat vroeger heel wat van de bewuste kosten door kloosters en de respectieve orden werd gedragen. In feite herinvesteerden deze als vzw hun geld permanent daarin, en nu zien we dat dit niet meer kan. Heel wat van deze voorzieningen zijn ‘verzelfstandigd’ waardoor de bijkomende bron van inkomsten deels opdroogt. Het is dus beter dat signaal tijdig te krijgen dan mee te maken zoals het onderwijs waar veel scholen er nu slecht aan toe zijn omdat ze er altijd op zijn blijven rekenen dat dit geld uit een of andere pot van henzelf zou komen.

Als kinderen moeten worden opgevangen in een voorziening ten behoeve van de kwaliteitskansen voor hun verdere leven, dan moeten we erop toezien dat ze alle kansen krijgen. Het verheugt me dus dat u gewaagt van onderzoeken. Ik zou deze ook vrij breed opvatten. Misschien is op korte termijn evenwel een signaal nodig, zoals u net hebt gedaan bij onthaalgezinnen, en moeten daartoe een aantal stappen worden gezet. Ik ben het er wel volkomen mee eens dat we alles in perspectief moeten houden.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Ann De Martelaer tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de individuele materiële bijstand voor personen met een handicap

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw De Martelaer tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, over de individuele materiële bijstand voor personen met een handicap.

Voorzitter

Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Mevrouw Ann De Martelaer : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, de aanleiding van deze vraag om uitleg is het krantenartikel 'Hallo, met mij, ik ben doof'. Daarin stond dat ruim 15 procent van de werkende doven gebruik konden maken van een GSM. In het artikel stond dat dit een handig middel was om zich te integreren in de maatschappij.

Een tijd geleden ben ik in een gespecialiseerde winkel met drie verdiepingen geweest waar men rolstoelen, schermen, loepen en dergelijke kan kopen. De prijzen van rolwagens schommelden tussen 500.000 en 1,5 miljoen frank. Het deed me een beetje denken aan het Autosalon en de verschillende prijzen die er worden gehanteerd. Ik vroeg me af hoe een gehandicapte hierin zijn weg vindt en hoe hij weet wat voor hem het beste is. Vroeger heb ik voor verscheidene mensen een aanvraagformulier ingevuld voor materiële bijstand. Men moet een hele lijdensweg afleggen om het toestel te bekomen dat men nodig heeft.

Bij het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap staat bepaald materiaal ingeschreven, terwijl dat voor andere hulpmiddelen niet het geval is. De technische ontwikkeling evolueert enorm snel. Dit komt ook de gehandicapten ten goede omdat ze meer mogelijkheden krijgen om zich te behelpen.

Mevrouw de minister, ik wil de problematiek ruimer bekijken en heb dan ook enkele vragen. Welke hulpmiddelen staan op dit ogenblik op de lijst en komen in aanmerking voor terugbetaling? Wordt deze lijst regelmatig aangepast met nieuwe technologische hulpmiddelen? Krijgt het fonds hierover advies? Schrappt men bepaalde hulpmiddelen? Wie bepaalt op welke tegemoetkoming een gehandicapte kan rekenen? Wie adviseert de gehandicapte zodat hij een optimale keuze maakt?

Naar ik heb vernomen is er in juni 1999 een besluit uitgevaardigd tot erkenning van subsidiëring van een aantal gespecialiseerde diensten. Hoever staat het met die erkenning? Hoe verloopt de adviesverlening door die centra? Hoe wordt de tegemoetkoming van het Vlaams Fonds bepaald?

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Ik wil me aansluiten bij de vraag van mevrouw De Martelaer. Toen ik deze las,

dacht ik dat we in een notendop een overzicht zouden krijgen van de werking van het Vlaams Fonds. Het gaat immers om een bijzonder ingewikkelde en ondoorzichtige materie, zowel voor de gehandicapte als voor diegene die hem vooruit wil helpen. Het is niet alleen moeilijk om een beroep te kunnen doen op het Vlaams Fonds maar ook om te weten over welke hulpmiddelen en mogelijkheden men kan beschikken. We hebben vroeger al gepleit voor een vereenvoudiging van de regelgeving terzake. U hebt toen gezegd dat u daarachter stond. Ik vermoed dat dit zal gebeuren vanuit het perspectief van een persoonsgebonden budget – of moet ik zeggen : een persoonlijk – assistentiebudget. Ik heb de indruk dat men dit terecht wat ruimer wil oriënteren.

De vorige regering had voorzien in de installatie van gewestelijke adviesbureaus om de mensen wegwijs te maken in de verschillende mogelijkheden en hulpmiddelen. Sommige zaken vragen immers een serieuze specialisatie. Adviesdiensten die te maken hebben met gehoorgestoorden kunnen zich daarin specialiseren. Dat zal een andere soort van specialisatie vergen dan wanneer het bijvoorbeeld gaat over de mobiliteit van mensen. De specialisatie speelt dan ook een belangrijke rol. Ik heb echter vernomen dat u niets van plan bent met die gewestelijke adviesbureaus. Kunt u me hierover wat meer toelichting geven?

De voorzitter : Mevrouw Janssens heeft het woord.

Mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, ik was zeer blij met de vraag van mevrouw De Martelaer. Zelf heb ik onlangs immers een schriftelijk vraag ingediend die sterk aanleunt bij deze vraag. Mijn schriftelijke vraag werd echter niet aanvaard.

Tijdens de besprekingen rond het Vlaams Fonds werd er ook gezegd dat dit fonds halfjaarlijks de hulpmiddelen vernieuwt en nieuwe producten toevoegt aan de nomenclatuur. Wat zijn de laatste nieuwe producten? Op welke manier werd de laatste twee jaar daarmee omgegaan? De laconieke argumentering voor het niet weerhouden van de schriftelijke vraag was dat men maar diende te kijken op de website van het Vlaams Fonds. Daar waren al die dingen te vinden. Op die website kan men inderdaad de volledige werking van het Vlaams Fonds vinden. Het wordt daar op een interessante en aantrekkelijke manier voorgesteld. Toch vind ik dat de inhoud van mijn vraag enigszins anders was dan zoals ze door de administratie werd afgevoerd.

Janssens-Vanoppen

Mevrouw De Martelaer, er is natuurlijk ook nog het Vlicht, het Vlaams Informatie- en Communicatiecentrum voor Handicap en Technologie. Ook daar kan men desgevallend nog terecht. Het is echter niet evident voor personen met een handicap om geregeld op de hoogte te worden gesteld van de vernieuwingen in de nomenclatuur. Het is evenmin evident om toelichting en gericht advies te krijgen waarmee ze echt worden vooruitgeholpen.

De voorzitter : De heer Helsen heeft het woord.

De heer Koen Helsen : Ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw De Martelaer en de opmerkingen van andere collega's. Ook ik zou meer zicht willen krijgen op de evolutie van deze lijst. Hoe vaak wordt die aangemaakt en welke technieken worden daarbij gebruikt ? Ik heb de indruk dat er problemen zijn met de prijsbepaling van de zaken die op de lijst voorkomen. Het zijn niet altijd de gunstigste prijzen, zodat personen met een handicap er minder voordeel uithalen en zich minder kunnen aanschaffen. Het past in het streven naar deregulering en administratieve vereenvoudiging om dit eens na te kijken.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mevrouw de minister, is er ook voorzien in een kwaliteitscontrole ? Ik heb geruchten opgevangen over problemen met de kwaliteit van bijvoorbeeld rolstoelen. Ik heb al herhaaldelijk aan de mensen van het Vlaams Fonds gevraagd of het niet mogelijk is een soort kwaliteitslabel te ontwikkelen.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Mevrouw de voorzitter, collega's, hier wordt een van de meest problematische situaties aangekaart. Ik ga eerst in op het formele aspect.

Het Vlaams Fonds subsidieert subsidiair aan het Riziv. Dat betekent dat het Riziv hulpmiddelen verstrekt aan mensen die op de arbeidsmarkt moeten worden geholpen. De hulpmiddelen van mensen die in instellingen verblijven worden gesubsidieerd door het Vlaams Fonds. Dat bindt zich aan de lijst die het Riziv opmaakt, en financiert daarnaast hulpmiddelen die niet door het Riziv worden gefinancierd. Het kan daarenboven in een aantal opties voorzien. Wat betreft de rolstoelen heeft het

Fonds zich echter steeds strikt aan de lijst van het Riziv gehouden.

In het voorjaar van 1999 werd die lijst echter losgelaten, onder druk van veel gehandicapten die oordeelden dat de lijst van het Riziv onvoldoende was en niet beantwoordde aan de moderne eisen. Er werden dus andere rolstoelen op de lijst ingeschreven. Dat had een enorme explosie van de kosten tot gevolg. Het budget voor de individuele materiële hulpmiddelen voor 1999 was daardoor al in september volledig opgebruikt. Bij het loslaten van de lijst werden de gevolgen dus onvoldoende ingecalculeerd, zodat men vanaf september niet meer kon beantwoorden aan de gerechtvaardigde vragen van de mensen.

Wie toegang krijgt tot het Vlaams Fonds en een gerechtvaardigde vraag kan stellen, wordt beoordeeld door de provinciale evaluatiecommissie, die een evaluatie maakt na een onderzoek door het multidisciplinair team. De commissie bepaalt ook de hulpmiddelen waarvan die persoon gebruik kan maken.

De hulpmiddelen worden op een lijst gezet die wordt opgesteld overeenkomstig het besluit van de Vlaamse regering van 31 juli 1992. Dat besluit bepaalt dat de regering vaststelt welke hulpmiddelen terugbetaalbaar zijn, alsmede wat het maximum bedrag van de terugbetaling mag zijn. Deze lijst van hulpmiddelen wordt één tot twee maal per jaar aangepast. U zult me ontslaan van een opsomming van de hulpmiddelen die vandaag op de lijst staan. U kunt de lijst raadplegen op de website van het Vlaams Fonds. De raad van bestuur van het Vlaams Fonds bepaalt wat er op de lijst van hulpmiddelen komt, op advies van de werkgroep individuele en materiële bijstand en geïnspireerd door het Vlicht.

De technologische evolutie gaat enorm snel en er ontstaan enorme perspectieven om mensen met een handicap langer in het arbeidscircuit te houden, langer thuis te laten wonen of meer hulpmiddelen te geven om in hun eigen omgeving te kunnen leven. Een eerste probleem is dat we deze evolutie budgettair moeten kunnen volgen en de lijst actueel moeten kunnen houden. Tevens moeten de hulpmiddelen beantwoorden aan een goede verhouding tussen prijs en kwaliteit. Men zegt me dat, doordat we in het verleden te veel de lijst van het Riziv hebben gevolgd, een gemiddelde rolstoel in Vlaanderen tweemaal zo duur is als in Nederland. De omschrijving van rolstoelen op de lijst van het Riziv was dermate specifiek dat men steeds bij de-

Vogels

zelfde fabrikant terecht kwam. Dat komt neer op een onrechtstreekse subsidie aan een bedrijf. Ik heb hieromtrent contact gehad met minister Vandebroucke. Er is een werkgroep opgericht tussen het federale en het Vlaamse niveau om dat probleem ten gronde aan te pakken.

Het tweede probleem is hoe een gehandicapte, die op een bepaald moment toegang krijgt tot individuele en materiële bijstand, kan weten wat voor hem het ideale hulpmiddel is. Tot hier toe verloopt het chaotisch. Sommige gehandicapten vinden hun weg naar het Vlicht, maar dat is niet op individuele hulpverlening gericht. De vorige regering heeft het Vlaams Fonds gevraagd een oplossing te zoeken voor het advies aan individuele gehandicapten. Men heeft er twee jaar over gedaan om een oplossing uit te werken.

In juni van vorig jaar is dan op de valreep het besluit op de gespecialiseerde adviescentra goedgekeurd. Dit was zo een ingewikkeld klunnetje, dat ik het besluit door de regering heb laten opheffen en het Vlaams Fonds heb gevraagd om voor mei een oplossing aan te reiken voor de gehele problematiek van individuele en materiële hulpmiddelen. Het gaat zowel om het opmaken van lijsten en het beheren van budgetten als om het verlenen van advies.

Bij het opmaken van de lijsten maakt men reclame voor een ongelooflijk ingenieus toestel, eigenlijk een minicomputer, die 30.000 frank kost. Daarmee kunnen doven allerlei berichten verzenden via het SMS-systeem. Dat systeem wordt echter ook gebruikt in GSM-toestellen, die slechts 7.000 frank kosten, en die toelaten om kleine berichten te verzenden en later kunnen worden aangekoppeld op de doventelefoon thuis.

Iets gelijkaardigs is ook met die rolstoelen aan de hand. De neiging bestaat om het duurste toestel op de lijst te krijgen. Dat gebeurt op basis van de overweging dat mensen met een handicap toch al veel problemen hebben, en dus recht hebben op een ietsje meer. Ook is men van mening dat bijkomende kosten gerechtvaardigd zijn wegens hun handicap. Ik heb de indruk dat de lijsten van het Vlaams Fonds vaak na lobbyen totstandkomen. De duurste toestellen komen op de lijst, wat ertoe leidt dat men dan slechts een beperkt aantal mensen kan helpen.

Ik heb gevraagd me daarover een advies te bezorgen vooraleer de opmaak van de begroting 2001

aan de orde is. Ik wil niet meer meemaken wat ik in 1999 heb meegemaakt. In 1999 was het budget voor de individuele materiële bijstand snel op. Daardoor moesten alle gehandicapten die in oktober, november en december nog recht hadden op sommige hulpmiddelen, wachten tot de nieuwe begroting was goedgekeurd. Ik hoor stemmen uit de sector die beweren dat ik tegen de individuele materiële bijstand ben en niets meer wil terugbetalen. Dat wil ik niet meer meemaken. Ik wil duidelijkheid voor de opmaak van de begroting 2001 aan de orde is. Ik wil weten welk budget er is, wat ermee zal gebeuren en hoe men de uitgaven in de hand wil houden. Bovendien wil ik op dat ogenblik een nieuw besluit over de gespecialiseerde adviescentra, want het besluit ter zake dat ik door de regering heb laten schorsen, was een onontwarbare klunnetje. Het kwam er daarin eigenlijk op aan dat men vzw's die gespecialiseerd waren, zou erkennen. Daartoe behoorden onder meer het bureau Toegankelijkheid in Limburg en Info Visie voor de blinden. Eigenlijk kwam het erop neer – als je het besluit goed erop nalas – dat een motorisch gehandicapte die individuele materiële bijstand geniet om zijn huis te laten aanpassen, voor gespecialiseerd advies naar Limburg zal moeten, want daar bevindt zich dan het bureau Toegankelijkheid. Info Visie zit in de Antwerpse regio, dus een Limburgse blinde moet maar zien dat hij in Antwerpen raakt voor advies. In het licht van het regeerakkoord waarin zorg op maat is ingeschreven en vraaggestuurd beleid, vond ik dit onverantwoord. Bovendien werden die vzw's telkens geleid door een raad van bestuur waarin de individuele gehandicaptenorganisaties vertegenwoordigd waren, maar ook al de belangenorganisaties – mutualiteiten, enzovoort. Mij lijkt dit geen goede methode om de gehandicapte van snel en op een verstaanbare manier gebracht advies te verzekeren. Vanuit de gehandicaptenorganisaties zelf kreeg ik overigens heel wat signalen die aangaven dat zij het ook niet aankunnen van in al die vzw's te gaan zitten.

Wij denken nu verder in provinciale termen : het besluit stipuleerde dat er per provincie één gespecialiseerd centrum zou worden erkend. In Limburg de Toegankelijkheid, in Antwerpen voor de blinden, in Oost-Vlaanderen voor de doven. Als we evenwel voortbouwen op vraaggestuurd beleid, dan moet een gehandicapte in elke provincie voor advies terecht kan en dan moet de gespecialiseerde adviesverlener naar de gehandicapte toe komen, in plaats van omgekeerd. Gelukkig is niet voor alle hulpmiddelen zo een gespecialiseerd advies nodig en kan gemakkelijk 70 percent van de adviesvragen door iemand bijvoorbeeld op een vast bepaald

Vogels

de dag naar uw provincie te halen om dan specifieke uitleg te verstrekken.

Individuele materiële bijstand staat voor mij zeer hoog op het prioriteitenlijstje, omdat het de persoon met een handicap een perspectief biedt om dankzij de technologische evolutie langer zelfstandig te blijven. Op termijn wil ik dus in elk geval de amper 2 percent die vanuit het totale budget van het Vlaams Fonds die naar individuele materiële bijstand gaan, optrekken. Dit kan evenwel pas zodra er een sanering van de opmaak van de lijst gebeurt en er op een ernstige manier een voorstel voorligt om aan de individuele hulpvrager de mogelijkheid te bieden advies te vragen dicht bij huis en op een begrijpelijke manier.

Mevrouw Ann De Martelaer : Mevrouw de minister, ik dank u voor het antwoord, want u geeft toch wel een aantal perspectieven mee. Zeker, met het oog op de negatieve indruk die het artikel in de krant opriep : heel wat doven konden geen gebruik maken van die gsm's. Het klopt inderdaad dat men niet altijd gebaat is met de dure toestellen ; er zijn ook eenvoudige toestellen. Als men meer in die zin zou denken, zouden ook veel meer mensen van de faciliteit gebruik kunnen maken. De enige vraag waarmee we blijven zitten is in welke mate er aanpassingen zullen gebeuren in het licht van de snelle evolutie van de technologie. In hoeverre zullen de mensen in de adviescentra bovendien op de hoogte blijven van wat er allemaal op de markt is.

Ik kijk hoopvol uit naar de toekomst om te zien hoe dit verder evolueert en hoe binnen het Vlaams Fonds naar de adviescentra toe stappen worden gezet. Vooral hoe de communicatie ten aanzien van de persoon met de handicap zal verlopen, interesseert me daarbij.

Minister Mieke Vogels : Om in te spelen op wat is gezegd, wil ik even meegeven dat we voor wat het persoonsgebonden budget betreft, eventueel eraan zouden kunnen denken de persoon die recht heeft op individuele materiële hulpmiddelen een soort van 'rugzakje' te geven waarbij we zeggen : 'er is goed advies, ga na wat voor jou het beste is.' Bijvoorbeeld : de leesloep en de vergrotingsschermen voor slechtzienden zijn geschrapt, en we hebben daar de computer met brailletekens ingebracht. Heel wat oudere gehandicapten, zouden eigenlijk veel liever weer zo een leesloep hebben. Deze is vrij duur en we kunnen ze nu niet meer terugbetalen. Daartegenover stellen we dan de mogelijkheid om een computer ter beschikking te krijgen die zesmaal duurder is. Dat is ergens toch waanzin ! In het licht van de snelle evolutie van de technologie en als we zorg op maat willen leveren, moeten we misschien naast de zorgindicering een persoonsgebonden budget toekennen voor individuele materiële bijstand, waarbij de persoon met de handicap zijn hulpmiddel op maat kan kiezen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.40 uur.*
